

บทที่ 5

การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านครูผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหารายวิชา วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล นอกจากนี้ยังรวมถึงปัญหาการเรียนการสอน สภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน จำนวน 4 คน นักศึกษาศิลปศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 150 คน จาก 4 สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และจากนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆนอกสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ด้วยการไปส่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง รวมถึงวิธีการโทรศัพท์ขอความกรุณาและความร่วมมือจากนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านบางคนในการส่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์

1. แบบสอบถาม

- สำหรับอาจารย์ผู้สอน มีจำนวนรวม 4 ชุด (แจกและเก็บคืนด้วยตนเอง) คิดเป็น 100%

- สำหรับนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน มีจำนวน 10 ชุด ใช้เก็บจริงรวม 9 ชุด จำนวน 6 ชุด (แจกและเก็บคืนด้วยตนเอง) และจำนวน 3 ชุด (ส่งไปรษณีย์) ได้รับกลับมา 3 ชุด รวม 9 ชุด คิดเป็น 100%

- สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา มีจำนวน 150 ชุด ใช้เก็บจริงรวม 125 ชุด (แจกด้วยตนเอง) ได้รับกลับมา 123 ชุด ขาดจำนวน 2 ชุด (ตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์) คิดเป็น 98.4%

2. แบบสัมภาษณ์

- สำหรับอาจารย์ผู้สอนมีจำนวนรวม 4 ชุด (สัมภาษณ์และรับกลับด้วยตนเอง) คิดเป็น 100%

- สำหรับนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน มีจำนวน 10 ชุด ใช้เก็บจริงรวม 9 ชุด จำนวน 6 ท่าน (สัมภาษณ์และรับกลับด้วยตนเอง) จำนวน 3 ท่าน (ส่งแบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์) ได้รับกลับมา 3 ชุด รวมได้รับกลับจากนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านรวม 9 ชุด คิดเป็น 100%

3. แบบแสดงความคิดเห็นถึงมีโครงสร้าง

- สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา มีจำนวนรวม 150 ชุด ใช้เก็บจริงรวม 125 ชุด จำนวน 98 ชุด (แจกให้กรอกและรับกลับแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง) จำนวน 27 (แจกให้กรอกและส่งกลับ) ได้ผลส่งกลับ 125 ชุด คือ กรอกแบบสัมภาษณ์จำนวน 103 ชุด คิดเป็น 82.4%

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม

แบ่งออกเป็น 3 ชุดคือ สำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน สำหรับนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ประกอบด้วย คำถามดังนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด สาขาที่สำเร็จการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน ผลงานวิชาการ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามสำรวจความคิดเห็นในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรอบขององค์ประกอบการ

เรียนการสอนประกอบด้วยดังนี้ (1) ครูผู้สอน (2) ผู้เรียน (3) วัตถุประสงค์การเรียนการสอน (4) เนื้อหารายวิชา (5) วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน (6) สื่อการเรียนการสอน (7) การวัดประเมินผล

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure interview)

มีกรอบแนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ แบบสัมภาษณ์กลุ่มประชากรอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน 4 คน กลุ่มตัวอย่างนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน 10 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็นแบ่งออกเป็น 2 ชุด ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ ชื่อ นามสกุล อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ผลงาน การทำงาน วิจัยหรือศึกษาด้านศิลปะพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

3. แบบแสดงความคิดเห็นกึ่งมีโครงสร้าง

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เฉพาะนักศึกษาศิลปะศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะพื้นบ้านมาแล้วในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรนักศึกษาศิลปะศึกษาจาก 4 สถาบัน 150 ท่านแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ ชื่อ นามสกุล อายุ ชั้นปีที่ ความคิดเห็นส่วนตัวในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในประเด็นเฉพาะเจาะจง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสถานภาพ เป็นร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในด้านผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหารายวิชา วิธีการสอน

หรือรูปแบบการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล โดยการหาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาแปลความหมายทางด้านความเป็นจริงแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมพัทธ์ เกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนการสอน สภาพ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และปัญหา สิ่งแวดล้อมทางสังคม นำมาวิเคราะห์เป็นตารางแจกแจงความถี่และสรุปเป็นสาระสำคัญในแต่ละ ด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1. สถานภาพโดยทั่วไป

1.1 สถานภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน สรุปได้ดังนี้ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.0 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 50.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 50.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 50 ปีขึ้นไป โดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา โททั้งหมด อันได้แก่จาก สาขาวิชาศิลปศึกษาจำนวน 1 คน สาขาวิชาออกแบบจำนวน 1 ท่าน สาขาวิชาสัตตทัศนศิลป์ จำนวน 1 คน และสาขาไทยศึกษา จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มี ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.0 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 และมากกว่า 15 ปีคิดเป็นร้อยละ 25 โดยเคยเป็นอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรวิชาศิลปะพื้นบ้าน ในสถาบันอื่นเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น อาจารย์ผู้สอนเคยเป็นกรรมการการตัดสินการประกวด ศิลปะพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 75 โดยอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านของทั้ง 4 สถาบันทั้งหมดเคย เขียนบทความเกี่ยวกับวิชาศิลปะพื้นบ้าน เคยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น เคยจัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะพื้นบ้านกับชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และส่วนใหญ่ เคยทำวิจัยในด้านศิลปะพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 75 นอกจากนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชา ศิลปะพื้นบ้านทั้งหมดต่างเห็นตรงกันว่า นักศึกษาศิลปศึกษาทุกคนควรเรียนวิชาศิลปะพื้นบ้าน และควรมีความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และ ประสบการณ์ของอาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน

1.2 สถานภาพของนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน สรุปได้ดังนี้ นักวิชาการศิลปะ พื้นบ้าน เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 77.8 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 22.2 มีอายุระหว่าง 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี โดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา โท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 77.8 และระดับปริญญาเอกร้อยละ 22.2 อันได้แก่จาก สาขาวิชา ศิลปศึกษาจำนวน 5 คน สาขาวิชาประติมากรรมจำนวน 1 คน สาขาวิชาอื่นๆ จำนวน 3 คน ได้แก่

อุตสาหกรรมศึกษา 1 คน ภาษาอังกฤษ 1 คน และ นักวิชาการอิสระ 1 คน นักวิชาการศิลปะ
 พื้นบ้าน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.7
 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.1 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.1 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.1 โดยเคยเป็น
 อาจารย์พิเศษหรือวิทยากรวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอื่น เคยเป็นกรรมการการตัดสินการ
 ประกวดศิลปะพื้นบ้าน เคยเขียนบทความเกี่ยวกับวิชาศิลปะพื้นบ้าน เคยจัดหรือเข้าร่วมกิจกรรม
 ด้านศิลปะพื้นบ้านกับชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และส่วนใหญ่เคยทำวิจัยในด้านศิลปะ
 พื้นบ้านอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 77.8 เคยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น คิดเป็น
 ร้อยละ 66.7 เคยทำการศึกษาวิจัยในด้านศิลปะพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 88.9
 นอกจากนั้นนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านทั้งหมดต่างเห็นตรงกันว่า นักศึกษาศิลปะศึกษาทุกคนควร
 เรียนวิชาศิลปะพื้นบ้าน และควรมีความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการแลกเปลี่ยนความรู้
 ความคิด และประสบการณ์ของอาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการเรียนการสอนวิชาศิลปะ
 พื้นบ้าน

1.3 สถานภาพของนักศึกษาศิลปะศึกษา สรุปได้ว่า นักศึกษาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่
 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 52.7 มีอายุระหว่าง 21-24 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.5
 รองลงมาอายุระหว่าง 17-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 12.7 ต่ำกว่า 17 ปีและมากกว่า 25 ปีขึ้นไปคิดเป็น
 ร้อยละ 0.9 เท่ากัน โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 63.6
 และรองลงมากำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 27.3 ชั้นปี 2 คิดเป็นร้อยละ 7.3 ส่วน
 ที่เหลือกำลังศึกษาชั้นปี 1 คิดเป็นร้อยละ 1.8 โดยนักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าวิชาศิลปะพื้นบ้านมี
 ความสำคัญสำหรับหลักสูตรศิลปะศึกษามากถึงร้อยละ 97.3 และเห็นด้วยที่นักศึกษาศิลปะศึกษาทุก
 คนควรได้เรียนวิชาศิลปะพื้นบ้านถึงร้อยละ 90.9 สถานภาพรายวิชาศิลปะพื้นบ้านควรเป็นวิชา
 เลือกร้อยละ 54.5 นักศึกษาคิดว่าในสถาบันอุดมศึกษาท่านควรมีพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านเพื่อ
 รวบรวมงานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 93.6 นักศึกษาศิลปะศึกษาควรเป็นผู้นำในการ
 รวบรวมอนุรักษ์ เผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 93.6 และคิด
 ว่าสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย(เดิม)ควรเป็นผู้ริเริ่มในการรวบรวมอนุรักษ์
 เผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 95.5

ตอนที่ 2 สรุปความคิดเห็นในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในด้าน
 ครูผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหารายวิชา วิธีการสอน สื่อการ
 เรียนการสอน และการวัดประเมินผล

2.1 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนได้ดังนี้

ครูผู้สอน ให้ความสำคัญมากที่สุดใน 2 เรื่องได้แก่ การให้ความสำคัญคุณค่าเป็นกันเองกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$) และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ ($\bar{X} = 4.50$) แต่มีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะที่บ้านน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.75$) ไม่ค่อยมีความทันสมัยในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.75$)

ผู้เรียน ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้าน ($\bar{X} = 4.25$) มีความพร้อมในการทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจอย่างอิสระ ($\bar{X} = 4.25$) แต่มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะที่บ้านในท้องถิ่นอื่นๆ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.25$) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์งานศิลปะที่บ้านในท้องถิ่นน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.25$)

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ให้ความสำคัญมากที่สุดเท่าๆกันได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.75$) เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ($\bar{X} = 4.75$) สามารถสืบสานอนุรักษ์ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ ($\bar{X} = 4.75$) เกิดความตระหนัก ให้ความสำคัญ ($\bar{X} = 4.75$) เน้นให้เกิดความเข้าใจขั้นตอนการคิดและแก้ปัญหา น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.00$) เน้นให้เกิดทักษะด้านการปฏิบัติ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.00$)

เนื้อหา มากที่สุดได้แก่ 1.ด้านความงามหรือสุนทรีย์ทางศิลปะ ($\bar{X} = 4.75$) 2.ด้านปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อาทิ สังคม คติความเชื่อ วิถีชีวิตและอื่นๆ ($\bar{X} = 4.75$) น้อยสุดในด้านความจำเป็นและความต้องการในด้านการตลาด ธุรกิจการค้า ($\bar{X} = 4.00$)

วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้าน คือ ให้ความสำคัญมากที่สุดในการใช้วิธีสอนแบบวิเคราะห์และวิจารณ์ ($\bar{X} = 5.00$) ใช้วิธีพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่เพื่อสัมผัสประสบการณ์ตรง ($\bar{X} = 4.75$) ใช้วิธีบูรณาการความรู้หลากหลายด้านที่สัมพันธ์กันได้ ($\bar{X} = 4.50$) และใช้วิธีสาธิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.75$)

สื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ใช้ คือ ตำรา วารสาร หนังสือ ($\bar{X} = 4.75$) และเอกสารประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.75$) แต่ ใช้นาฏกรรมและการแสดง ($\bar{X} = 2.25$) และสื่อทางเสียง ($\bar{X} = 2.25$) น้อยที่สุด

การวัดประเมินผลวิชาศิลปะที่บ้านที่ใช้ คือ การทำรายงาน ($\bar{X} = 4.25$) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.25$) การนำเสนอ ($\bar{X} = 4.25$) ใช้แฟ้มสะสมงาน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.75$)

2.2 สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านได้ดังนี้

ผู้สอน ให้ความสำคัญเคยเป็นกันเองกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.33$) มีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญงานศิลปะพื้นบ้านในการอนุรักษ์งานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.11$) เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ ($\bar{X} = 4.11$) มีความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎีวิชาศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.11$) แต่มีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้านน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.44$)

ผู้เรียน สามารถนำความรู้ศิลปะพื้นบ้านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในปัจจุบันได้ ($\bar{X} = 3.67$) ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 3.56$) เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.56$) เห็นความสำคัญในการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี ($\bar{X} = 3.56$) แต่มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.89$)

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน วิชาศิลปะพื้นบ้านเพื่อให้ผู้เรียน เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ ($\bar{X} = 4.67$) และ เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ($\bar{X} = 4.67$) แต่เพื่อให้เกิดทักษะด้านการปฏิบัติ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.22$)

เนื้อหา มากที่สุดได้แก่ ด้านความงามหรือสุนทรีย์ทางศิลปะ ($\bar{X} = 4.44$) ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) ด้านประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านปัจจัยแวดล้อม อาทิ สังคม คติความเชื่อ วิถีชีวิตและอื่นๆ ($\bar{X} = 4.33$) คุณค่าทางศิลปะในงานศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.33$) น้อยสุดในด้าน ความจำเป็นและความต้องการในด้านการตลาดธุรกิจการค้า ($\bar{X} = 3.78$)

วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน คือ ใช้วิธีพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อสัมผัสประสบการณ์ตรง ($\bar{X} = 4.33$) ใช้วิธีบรรยาย ($\bar{X} = 4.22$) ใช้วิธีบูรณาการความรู้หลากหลายด้านที่สัมพันธ์กันได้ ($\bar{X} = 3.89$) ใช้วิธีการสร้างสถานการณ์จำลอง ($\bar{X} = 2.89$)

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ คือ วัตถุสิ่งของจริง ($\bar{X} = 4.67$) เป็นจริงในระดับมากที่สุด เอกสารประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.11$) ตำรา วารสาร หนังสือ ($\bar{X} = 4.11$) คอมพิวเตอร์และ INTERNET ($\bar{X} = 3.11$)

การวัดประเมินผล โดยส่วนใหญ่ใช้การทำรายงาน ($\bar{X} = 4.56$) การนำเสนอ ($\bar{X} = 4.22$) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.11$) และเห็นว่าใช้สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.22$)

2.3 สรุปความคิดเห็นของนักศึกษาได้ดังนี้

ครูผู้สอน ให้ความสำคัญเคยเป็นกันเองกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.17$) มีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญงานศิลปะพื้นบ้านในการอนุรักษ์งานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.03$) มีความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎีวิชาศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.99$) และเห็นว่ามีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้านน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.53$)

ผู้เรียน ให้ความสำคัญในการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.01$) ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.83$) ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจอย่างอิสระ ($\bar{X} = 3.82$) และเห็นว่ามีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.35$)

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน วิชาศิลปะพื้นบ้านเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเจตคติ ค่านิยม ($\bar{X} = 4.13$) เกิดความตระหนัก ให้ความสำคัญ ($\bar{X} = 4.11$) สามารถสืบสานอนุรักษ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ ($\bar{X} = 3.98$) และเห็นว่าเน้นด้านเกิดทักษะด้านการปฏิบัติ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$)

เนื้อหา ส่วนมากเกี่ยวกับ 1.คุณค่าทางศิลปะในงานศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.20$)

2.ด้านความงามหรือสุนทรีย์ทางศิลปะ ($\bar{X} = 4.06$) 3. การสร้างและพัฒนา รูปแบบศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.02$) และเห็นว่ามีเนื้อหาด้านความจำเป็นและความต้องการในด้านการตลาด ธุรกิจการค้า น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.76$)

วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน คือ ใช้วิธีให้ผู้เรียนไปศึกษาด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.28$) ใช้วิธีพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่เพื่อสัมผัสประสบการณ์ตรง ($\bar{X} = 4.12$) ใช้วิธีบรรยาย ($\bar{X} = 3.98$) ใช้วิธีบูรณาการความรู้หลากหลายด้านที่สัมพันธ์กันได้ ($\bar{X} = 3.86$) และเห็นว่าใช้วิธีการสร้างสถานการณ์จำลอง น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.21$)

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ คือ รูปภาพ ($\bar{X} = 3.99$) เอกสารประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.87$) ตำรา วารสาร หนังสือ ($\bar{X} = 3.86$) และเห็นว่าใช้สื่อด้านนาฏกรรมและการแสดง น้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.95$)

การวัดประเมินผลที่ใช้ คือ การทำรายงาน ($\bar{X} = 3.25$) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.18$) การปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.09$) และมีความคิดเห็นว่าการประเมินผลโดยการสัมภาษณ์น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.28$)

ตอนที่ 3 ปัญหาการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

3.1 ความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอน มีดังนี้

ปัญหาด้านผู้สอน คือ 1. ผู้สอนขาดการติดต่อเชื่อมโยงร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างต่างสถาบันต่างภาคในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนด้านต่างๆ ผู้สอนต่างคนต่างสอนต่างคนต่างทำ 2. ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านจำกัดไม่กว้าง ไม่ครอบคลุม ไม่ลึก 3. ขาดทักษะด้านการปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้าน 4. มีภาระการสอนหลายวิชา และภาระอื่นๆมาก ตามลำดับ

ปัญหาด้านผู้เรียน คือ 1. ผู้เรียนขาดพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะพื้นบ้าน 2. ไม่เห็นความสำคัญ ไม่สนใจ มองว่าไกลตัว ไม่ใช่ในชีวิตประจำวัน ล้าสมัยตามลำดับ

ปัญหาด้านเนื้อหาวิชาคือ เนื้อหาวิชาจริงๆอยู่ในท้องถิ่นไม่ใช่ในตำราหรือในห้องเรียน

ปัญหาด้านวิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอน คือ 1. ขาดวิธีการเรียนโดยลงเก็บข้อมูลภาคสนามและทัศนศึกษาในสถานที่จริง 2. วิธีการสอนขึ้นกับผู้สอนแต่ละคน ตามลำดับ

ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน คือ 1. ขาดแคลน ตำรา เอกสารใช้อ้างอิง รายงานการวิจัย ผลงานวิจัยและอื่นๆอีกมากมาย 2. ขาดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนหรือขอยืมสื่อระหว่างสถาบันต่างภูมิภาคกัน 3. เอกสารประกอบการสอนไม่ทันสมัย 4. ผู้สอนไม่มีเวลาในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ ผู้เรียนบางส่วนพยายามทำงานนอกกรอบเกณฑ์การประเมินผลทำให้หลุดประเด็นการศึกษาทำให้มีผลต่อการประเมินผลไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แต่แรก

สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. ขาดการสนับสนุนด้านการเงิน ค่าใช้จ่ายงบประมาณต่างๆ 2. ความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมท้องถิ่น 3 แหล่งศิลปะพื้นบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัสดุ รูปแบบ และอื่นๆ

สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ 1. ผู้สอนไม่ได้รับความสำคัญ การสนับสนุนความจริงใจ ความทุ่มเททั้งจากระดับสูงและระดับล่าง 2. ถูกมองว่าเป็นคนล้าสมัย ไม่โก้ เก๋ เซย สอนเรื่องเก่าล้าสมัย

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. ระยะทางเป็นอุปสรรคสำคัญในการศึกษา ศิลปะพื้นบ้านต่างท้องถิ่น 2. มีค่าใช้จ่ายสูงการเดินทางไปทัศนศึกษาต่างภูมิภาคต่างท้องถิ่น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ 1. สถาบันการศึกษาขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือคนในท้องถิ่น 2. ขาดการสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และผู้บริหารระดับสูง ตามลำดับ

3.2 ความคิดเห็นนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน มีดังนี้

ปัญหาด้านผู้สอน คือ 1. ผู้สอนขาดการร่วมมือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ และสื่อการเรียนการสอนระหว่างสถาบันในภูมิภาคต่างๆ ต่างคนต่างทำ 2. ขาดแคลนผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านโดยเฉพาะอีกมาก 3. ผู้สอนขาดความพร้อม ขาดความรู้ความชำนาญทุกด้าน อาทิ ความรู้ ความเข้าใจด้านทฤษฎี ทักษะการปฏิบัติ ทักษะทางการสอนและอื่นๆ ตามลำดับ

ปัญหาด้านผู้เรียน คือ 1. ผู้เรียนเรียนเพียงให้จบตามหลักสูตรไม่ได้เรียนเพราะอยากเรียน 2. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศิลปะพื้นบ้านคิดว่าเป็นของตกยุค ไม่ทันสมัย 3. การสร้างให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. ผู้เรียนขาดจิตวิญญาณและจิตสำนึกที่ดีต่อศิลปะพื้นบ้าน

ปัญหาด้านวัตถุประสงค์ คือ 1. ขาดจุดยืนความชัดเจนในเรื่องเพื่อการอนุรักษ์หรือประยุกต์ใช้ 2. ขาดการเน้นด้านการปฏิบัติ 3. การจำกัดเรื่องของการอนุรักษ์ให้อยู่ในกรอบของความเป็นท้องถิ่นหรือ อดีตจนเกินไป 4. ผู้เขียนหลักสูตรวิชาศิลปะพื้นบ้านขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดมุมมอง ขาดข้อมูลที่ครอบคลุมรอบด้าน 360 องศาในวิชาศิลปะพื้นบ้านอย่างแท้จริง ลึกซึ้ง 5. ผู้เรียนไม่มีโอกาสในการเป็นผู้กำหนดหรือเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้หรือจุดหมายปลายทาง 6. เน้นด้านพุทธพิสัยมากเกินไปขาดทักษะพิสัย และการคิดวิเคราะห์ 7. การสร้าง

จิตสำนึกที่ดีต้องงานศิลปะพื้นบ้านให้เกิดแก่ผู้เรียนทำได้ยาก 8.ขาดการเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการ พัฒนาประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบัน

ปัญหาด้านเนื้อหา คือ 1.เนื้อหารายวิชาขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของผู้สอนแต่ ละคนเป็นหลักแตกต่างกันไป 2.เนื้อหาที่มีจำนวนมากหลากหลายท้องถิ่นและภูมิภาคทำให้ผู้สอน ต้อง เลือกเน้นหรือเจาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งและไม่เหมาะสมกับเวลา 3. เนื้อหาไม่ครอบคลุมศิลปะ พื้นบ้านทั่วประเทศ 4. เนื้อหาวิชาศิลปะพื้นบ้านตายตัวโดยขึ้นกับตำราเป็นหลักในการสอน และ 5. ขาดการศึกษาบุคคลสำคัญ อาทิ ช่างฝีมือ ศิลปิน หรือปราชญ์พื้นบ้านในท้องถิ่น 6. เนื้อหาวิชา ศิลปะพื้นบ้านตายตัวโดยขึ้นกับตำราเป็นหลักในการสอน

ปัญหาด้านวิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอน คือ 1. ขาดการใช้วิธีหรือรูปแบบการ เรียนการสอนที่หลากหลายนำสมัยเพื่อสร้างแรงจูงใจหรือความน่าสนใจแก่ผู้เรียนได้ 2. ขาด การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้สถานที่จริงในท้องถิ่นและจากปราชญ์ชาวบ้าน 3. ผู้เรียนขาดโอกาสได้ เห็นหรือสัมผัสของจริง 4. ขาดการเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ 5. การเรียนการสอน ในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน

ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน คือ 1. ขาดแคลนสื่อที่มีความแปลกใหม่ทันสมัย และหลากหลายมาใช้ 2. ขาดการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความสำคัญด้านสื่อการเรียนการสอน จากฝ่ายบริหารสถาบันการศึกษา 3. ผู้สอนขาดการค้นหา พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ดีหรือที่ น่าสนใจ 4. ขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน 5. สื่อที่ทันสมัยมีราคาสูงเป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนา

ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ 1. ใช้วิธีเดียวหรือขาดความหลากหลายใน วิธีประเมินผล 2. ขาดความสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนรู้ที่เป็น 3. เกณฑ์ในการประเมินเป็นความ ต้องการของผู้สอนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนขาดมาตรฐานในการวัด 4. นักวิชาการและนักวิชาการพื้นบ้านบางครั้งอาจเข้าใจไม่สอดคล้องกัน 5. ขาดการสร้างมาตรฐาน กลาง 6. นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญศิลปะพื้นบ้านอาจเข้าในการประเมินผลที่ไม่มีความ สอดคล้องกัน

สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. ห้องเรียนไม่มีความเหมาะสมไม่มี บรรยากาศในการเรียนวิชาศิลปะพื้นบ้าน 2. แหล่งศิลปะพื้นบ้านลดน้อยลงและหาได้ยากมากขึ้น ในปัจจุบัน 3. ระยะทางไกลและค่าใช้จ่ายสูงไม่สะดวกในการเดินทางไปศึกษาสถานที่จริง

สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ 1. นโยบายการศึกษาของชาติมีความหละหลวม ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาศิลปะพื้นบ้านชาติจุดยืนที่ชัดเจน 2. ผู้สอนในแต่ละสถาบันขาดการพูดคุยปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันและกันในด้านการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ต่างคนต่างทำเป็นปัจเจกบุคคล 3. สภาพแวดล้อมทางสังคมไม่เอื้ออำนวยให้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในแบบสำรวจเก็บข้อมูลหรือศึกษาค้นคว้าภาคสนาม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. มีวัสดุสังเคราะห์ สิ่งของเครื่องใช้สมัยใหม่ เข้ามาทดแทนวัสดุศิลปะพื้นบ้านแบบเดิมมากขึ้น 2. ปัจจุบันหลงเหลือศิลปะพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ลดน้อยลง มากแทบไม่มี เหลือหรือหายาก ช่างฝีมือ ปราชญ์หรือศิลปินพื้นบ้านเหลือจำนวนน้อยลงมาก 3. ทรัพยากรหรือวัสดุท้องถิ่นที่ใช้ในการผลิตขาดแคลน ลดน้อยลงหรือหายาก

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ 1. กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษาไม่ได้เห็นความสำคัญต่อวิชานี้ 2. ศิลปะพื้นบ้านขาดผู้สืบทอด 3. สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหาร และนโยบายการบริหารไม่ให้ความสำคัญไม่ให้การสนับสนุนในเรื่องศิลปะพื้นบ้านเท่าที่ควรหรือไม่สอดคล้องกับการอนุรักษ์

3.3 ความคิดเห็นของนักศึกษา มีดังนี้

ปัญหาด้านผู้สอน คือ 1. ผู้สอนไม่เข้าใจ ไม่มีความรู้จริงในเนื้อหาหลักซึ่งมากพอ โดยเฉพาะในท้องถิ่น 2. ผู้สอนไม่อธิบาย หรือชี้แจงขั้นตอนการทำวิจัยไม่เพียงพอก่อนนิสิตลงสนาม

ปัญหาด้านผู้เรียน คือ 1. ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจ ไม่ชอบวิชานี้เห็นว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ ไม่อยากเรียน 2. ผู้เรียนขาดพื้นฐานและความรู้ความเข้าใจศิลปะพื้นบ้าน

ปัญหาด้านวัตถุประสงค์ คือ 1. การขาดความชัดเจน ไม่แน่นอนในการวางจุดประสงค์การทำงานให้ผู้เรียน 2. ผู้สอนสอนไม่ตรงหรือไม่ครบถ้วนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ทั้งหมดที่ตั้งไว้

ปัญหาด้านเนื้อหารายวิชา คือ 1. เนื้อหาน้อย ไม่หลากหลายหรือนั้นเพียงแต่ในท้องถิ่นเท่านั้นไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ 2. เนื้อหามีปริมาณมากเกินไปเกินกว่าเวลาเรียน

ปัญหาด้านวิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอน คือ 1. เน้นการบรรยายหรืออธิบายมากเกินไป 2. มองไม่เห็นภาพ ไม่มีสื่ออื่นๆช่วยเลย 3. ใช้วิธีเดิมๆ ไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ไม่แปลกใหม่ ไม่หลากหลาย ไม่น่าสมัย

ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน คือ สื่อการเรียนการสอนไม่มีหรือมีน้อยไม่เพียงพอ สื่อไม่มีความทันสมัย ไม่มีความหลากหลาย ไม่น่าสนใจ

ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ 1. เน้นวัดจากแฟ้มงานและผลงานวิจัยเกินไปเพียงอย่างเดียว 2. ขาดความหลากหลายหรือแบ่งคะแนนเป็นหลายๆส่วนเพื่อประเมินผลด้านต่างๆ

สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนการสอน ไม่น่าเรียน 2. แหล่งหรือคนทำงานศิลปะพื้นบ้านมีน้อยลงหรืออยู่ที่ภูมิกันดารห่างไกล

สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ 1. สังคมขาดความสนใจไม่เป็นที่นิยมในการสอนศิลปะพื้นบ้าน 2. สภาพสิ่งแวดล้อมของสังคมชุมชนเมืองทำให้มองไม่เห็น ไม่ซาบซึ้งกับเนื้อหาวิชานี้

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1. การเดินทางไม่สะดวก 2. สถานที่ที่จะศึกษางานศิลปะพื้นบ้านอยู่ห่างไกล ยากลำบาก

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ สังคมไม่ให้การส่งเสริมในเรื่องศิลปะพื้นบ้าน

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่าการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) ปี 2547 ตามกรอบขององค์ประกอบการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. ผู้สอน

1.1 ครูผู้สอนให้ความสำคัญมากที่สุดในการให้ความรู้คุณค่าเป็นกันเองกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$)

1.2 ครูผู้สอนให้ความสำคัญน้อยที่สุดในการมีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.75$)

สถานภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมีดังนี้ เป็นเพศชาย 2 คนและหญิง 2 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททั้งหมดได้แก่ สาขาวิชาศิลปศึกษาจำนวน 1 คน สาขาวิชาออกแบบจำนวน 1 ท่าน สาขาวิชาสัตสาศิลป์ จำนวน 1 คน และสาขาไทยศึกษา จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน 6-10 ปี เคยเป็นกรรมการการตัดสินการประกวดศิลปะพื้นบ้าน เคยเขียนบทความเกี่ยวกับวิชาศิลปะพื้นบ้าน เคยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น เคยจัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะพื้นบ้านกับชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และเคยทำวิจัยในด้านศิลปะพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนครั้งเดียวที่เคยเป็นอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอื่น

2. ผู้เรียน

2.1 ผู้เรียนเห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.25$) และมีความพร้อมในการทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจอย่างอิสระ ($\bar{X} = 4.25$)

2.2 ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.01$)

2.3 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.25$)

สถานภาพของนักศึกษาศิลปศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-24 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นปีที่ 3

3. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

3.1 วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ให้ความสำคัญมากที่สุดเท่าๆ กันได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.75$) เกิดความรู้สึกร่วมใจ เจตคติ ค่านิยม ($\bar{X} = 4.75$) สามารถสืบสานอนุรักษ์ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ ($\bar{X} = 4.75$) เกิดความตระหนัก เห็น ให้ความสำคัญ ($\bar{X} = 4.75$)

3.2 วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือเกิด ทักษะด้านการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.00$)

4. เนื้อหา

4.1 เนื้อหาที่เน้นมากที่สุดได้แก่ คุณค่าทางศิลปะในงานศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.20$)

4.2 เนื้อหาที่เน้นน้อยที่สุดได้แก่ ด้านความจำเป็นและความต้องการใน ด้านการตลาด ธุรกิจการค้า ($\bar{X} = 4.00$)

5. วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน

5.1 วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นมากที่สุดได้แก่ ใช้วิธี สอนแบบวิเคราะห์และวิจารณ์ ($\bar{X} = 5.00$)

5.2 วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นมากที่สุดได้แก่ ใช้วิธี ให้ผู้เรียนไปศึกษาด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.28$)

6. สื่อการเรียนการสอน

6.1 สื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ใช้ คือ ตำรา วารสาร หนังสือ ($\bar{X} = 4.75$) และ เอกสารประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.75$) รูปภาพ ($\bar{X} = 3.99$)

6.2 ใช้นาฏกรรมและการแสดง ($\bar{X} = 2.25$) และสื่อทางเสียง ($\bar{X} = 2.25$) น้อยที่สุด

7. การวัดประเมินผล

7.1 การวัดประเมินผลวิชาศิลปะพื้นบ้านที่ใช้ คือ การทำรายงาน ($\bar{X} = 4.25$)

7.2 การวัดประเมินผลวิชาศิลปะพื้นบ้านที่ใช้ คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.25$)

7.3 การวัดประเมินผลวิชาศิลปะพื้นบ้านที่ใช้ คือการนำเสนอ ($\bar{X} = 4.25$)

จากผลการวิจัยสรุปปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) ปี 2547 ตามกรอบขององค์ประกอบ การเรียนการสอนได้ดังนี้

1. ครูผู้สอน

- 1.1 ขาดการติดต่อเชื่อมโยงร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างต่างสถาบันต่าง ภาควิชาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนด้านต่างๆ
- 1.2 ไม่เข้าใจ ไม่มีความรู้จริงในเนื้อหาหลักซึ่งมากพอ โดยเฉพาะในท้องถิ่น

2. ผู้เรียน

- 2.1 ขาดพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะพื้นบ้าน
- 2.2 เรียนเพียงให้จบตามหลักสูตรไม่ได้เรียนเพราะอยากเรียน
- 2.3 ไม่สนใจ ไม่ตั้งใจ ไม่ชอบวิชานี้เห็นว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ ไม่อยากเรียน

3. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

- ขาดจุดยืนความชัดเจนในเรื่องเพื่อการอนุรักษ์หรือประยุกต์ใช้

4. เนื้อหา

- 4.1 วิชาจริงๆอยู่ในท้องถิ่นไม่ใช่ในตำราหรือในห้องเรียน
- 4.2 รายวิชาขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของผู้สอนแต่ละคนเป็นหลัก แตกต่างกันไป
- 4.3 น้อย ไม่หลากหลายหรือเน้นเพียงแต่ในท้องถิ่นเท่านั้นไม่ครอบคลุม ทั่วประเทศ

5. วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน

- 5.1 ขาดวิธีการเรียนโดยลงเก็บข้อมูลภาคสนามและทัศนศึกษาใน สถานที่ยังจริง
- 5.2 ขาดการใช้วิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายน่าสนใจเพื่อ สร้างแรงจูงใจหรือความน่าสนใจแก่ผู้เรียนได้
- 5.3 เน้นการบรรยายหรืออธิบายมากเกินไป

6. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้

- 6.1 ขาดแคลน ตำรา เอกสารใช้อ้างอิง รายงานการวิจัย ผลงานวิจัยและ อื่นๆ อีกมากมาย

6.2 ขาดแคลนสื่อที่มีความแปลกใหม่ทันสมัย และหลากหลายมาใช้ ไม่มีความหลากหลาย ไม่น่าสนใจ

7. การวัดประเมินผล

7.1 ผู้เรียนบางส่วนพยายามทำงานนอกกรอบเกณฑ์การประเมินผลทำให้หลุดประเด็นการศึกษาทำให้มีผลต่อการประเมินผลไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แต่แรก

7.2 ใช้วิธีเดียวหรือขาดความหลากหลายในวิธีประเมินผล

7.3 เน้นวัดจากแฟ้มงานและผลงานวิจัยเกินไป

8. สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ

8.1 ขาดการสนับสนุนด้านการเงิน ค่าใช้จ่าย งบประมาณต่างๆ

8.2 ห้องเรียนไม่มีความเหมาะสม สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่น่าเรียน ไม่มีบรรยากาศในการเรียนวิชาศิลปะที่บ้าน

9. สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ

9.1 ผู้สอนไม่ได้รับความสำคัญ การสนับสนุน ความจริงใจ ความทุ่มเททั้งจากระดับสูงและระดับล่าง

9.2 นโยบายการศึกษาของชาติมีความหละหลวมไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาศิลปะที่บ้านขาดจุดยืนที่ชัดเจน

9.3 สังคมขาดความสนใจไม่เป็นที่นิยมในการสอนศิลปะที่บ้าน ผู้สอนไม่ได้รับความสำคัญ การสนับสนุน ความจริงใจ ความทุ่มเททั้งจากระดับสูงและระดับล่าง

10. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

10.1 ระยะเวลาเป็นอุปสรรคสำคัญในการศึกษาศิลปะที่บ้านต่างท้องถิ่น

10.2 มีวัสดุสังเคราะห์ สิ่งของเครื่องใช้สมัยใหม่เข้ามาทดแทนวัสดุศิลปะที่บ้านแบบเดิมมากขึ้น

10.3 การเดินทางไม่สะดวก

11. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

11.1 สถาบันการศึกษายังขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือคนในท้องถิ่น

11.2 กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษาไม่เห็นความสำคัญต่อวิชานี้

11.3 สังคมไม่ให้การส่งเสริมในเรื่องศิลปะพื้นบ้าน

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สอน นักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน และนักศึกษาศิลปศึกษาสามารถสังเคราะห์ได้ว่า

1. คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยควรเป็นดังนี้

- 1.1 ต้องมีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและสามารถปฏิบัติอย่างแท้จริง สร้างความศรัทธาให้กับผู้เรียนได้
- 1.2 ควรมีจิตใจเป็นครู เป็นผู้ให้ที่ดี มีจิตสาธารณะจริงๆ เป็นผู้รู้จักคิดได้ ทำได้ มีอิทธิบาท 4 มีน้ำใจ มีสำนึก ทศนคติที่ดี มีจิตวิญญาณต่อศิลปะพื้นบ้าน
- 1.3 ควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนในวิชาอื่นๆ ในการร่วมกันจัดสรรเวลา การจัดตารางสอนให้เหมาะกับรายวิชา
- 1.4 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 1.5 ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติเป็น เพราะไม่ใช่เป็นหลักสูตรที่มุ่งสอนหรือสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้าน แต่สิ่งสำคัญคือต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นคว้าความรู้ใหม่เสมอ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี
- 1.6 สามารถค้นหา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างความน่าสนใจแก่ผู้เรียน หรือการใช้เทคโนโลยีมาช่วยได้
- 1.7 สามารถวางกรอบความรู้ความเข้าใจและอธิบายกระบวนการค้นหาความรู้หรือการวิจัยให้ผู้เรียนก่อนออกสู่ภาคสนามเพื่อศึกษายังพื้นที่จริงได้
- 1.8 เป็นผู้ช่วยประสานงานในการนำนักศึกษาเข้าไปยังพื้นที่แหล่งความรู้ท้องถิ่นด้วยความปลอดภัยของผู้เรียนและการติดตามดูแลผู้เรียนได้
- 1.9 ต้องเข้าใจวุฒิภาวะของผู้เรียน ต้องจับประเด็นความต้องการของผู้เรียนให้ออก ต้องยอมรับว่าผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง
- 1.10 สามารถปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ค้นหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากแสวงหาความรู้ด้วยตัวของเขาเอง รู้สึกท้าทาย นำไป สนุกสนานที่จะไปศึกษา ค้นหาความรู้
- 1.11 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาจากความเป็นจริง ศึกษาจากผู้รู้จริง ไม่ใช่สอนแต่ในห้องเรียนจริง เพราะเป็นความรู้จริงๆ ที่คนท้องถิ่นทำมาค่อนชีวิต ไม่ใช่ความรู้ที่

ฉาบฉวยที่เกิดจากนักวิชาการคนใดคนหนึ่งคิดขึ้น หรือเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาแยกหมวดหมู่ จำแนกเป็นเนื้อหาแล้วนำมาทำเป็นตำราให้ผู้เรียนได้ศึกษาเท่านั้น ความรู้ศิลปะพื้นบ้านจึงไม่ใช่ความรู้ที่มีในตัวครูผู้สอน หรือในตำราเอกสารเท่านั้น

1.12 สามารถทำให้เนื้อหา มีความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง สร้างบรรยากาศ ขององค์ความรู้ มีความสดและสามารถนำมาใช้สอนได้

1.13 มีความรัก มีความชอบ มีความสนใจสะสมความรู้ความเข้าใจ ติด ดิน เข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้าน

1.14 ต้องมีสำนึกที่ถูกต้องต่อวิชาศิลปะพื้นบ้าน ไม่ทำตามกระแส

1.15 ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงกับผู้สร้างงานศิลปะพื้นบ้าน

1.16 สามารถชี้ให้เห็นและเชื่อมโยงให้เข้ามาสู่การประยุกต์ใช้ประโยชน์ ในปัจจุบันให้ได้จึงจะเป็นประโยชน์ได้ จากอดีต ปัจจุบัน และวิวัฒนาการในอนาคต

1.17 สามารถพัฒนาศิลปะพื้นบ้านได้ แต่จะต้องไม่ทิ้งลักษณะความเป็น ไทย ควรคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย หรือมีรากฐานจากความเป็นไทย

1.18 ไม่ใช่มุมมองความรู้สึกของตนเองเพียงฝ่ายเดียว ควรให้ผู้เรียนได้รู้ ถึงมุมมองของผู้คนที่แตกต่างกันเหล่านี้ของผู้คนที่สนใจและเกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้านในแง่มุม บริบทต่างๆ อาทิ ชาวบ้าน พ่อค้า นักสะสมของเก่า นักอนุรักษ์ นักโบราณคดี นักสังคมวิทยา นักธรรมชาติวิทยา เป็นต้น ว่าพวกเขา มีความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อศิลปะพื้นบ้านบ้าง

1.19 จะต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและแยกแยะได้ว่าในสภาพปัจจุบันที่ เปลี่ยนแปลงไปแล้วเป็นอย่างไร ถูกทำขึ้นเพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยด้านใด รูปแบบปัจจุบันที่ พัฒนาแล้วเป็นอย่างไร หรือบริบทการใช้งานที่แตกต่างจากดั้งเดิมเป็นอย่างไร แล้วเชื่อมโยงไปสู่ อดีตที่ผ่านไปให้ผู้เรียนได้รู้ เข้าใจ และแยกแยะได้

1.20 ผู้สอนไม่ใช่ผู้กำหนดว่าศิลปะพื้นบ้านคือ ห้างถิ่น เท่านั้นซึ่งเท่ากับ เป็นการขีดเส้นให้ไม่สามารถเข้ามาอยู่ในยุคปัจจุบันและอนาคตได้เลย

1.21 ควรเริ่มเน้นสอนในสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนให้มองเห็นคุณค่าจากสิ่งที่อยู่ ใกล้ตัวก่อน

1.22 ผู้สอนไม่ว่าสายที่เน้นทฤษฎีหรือปฏิบัติก็ตามจะต้องมีความรู้ ทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันโดยตลอดขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้

1.23 ผู้สอนควรทำให้เป็นวิชาที่ง่ายในการให้เกรด ไม่ควรปล่อยเกรดยาก นัก จะยิ่งทำให้ผู้เรียนไม่มีความสนใจ และเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้ อย่าทำให้เป็นวิชาที่ดูยาก

1.24 ควรเป็นอาจารย์ด้านศิลปะและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา

1.25 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแยกออกว่าสิ่งใดเป็นพื้นบ้านดั้งเดิม และสิ่งใดไม่ใช่แบบดั้งเดิมแต่กลายเป็นความร่วมมือ

1.26 ถ้าเป็นไปได้ผู้สอนควรเป็นคนในพื้นที่ ที่มีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถในศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่น

1.27 ควรเป็นผู้ที่สามารถรื้อและประกอบงานศิลปะพื้นบ้านได้

2. วัตถุประสงค์วิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจยังเห็นคุณค่า วิถีคิด คติความเชื่อในการทำ วิถีของมนุษย์ สิ่งของทุกอย่างสร้างขึ้นมาเพื่อการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน พิธีกรรม ความเชื่อ การนันทนาการ ต่างๆ

2.2 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจวิถีคิด รูปแบบ ขั้นตอนวิธีการทำกระบวนการสร้าง ของงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ตอบสนองหน้าที่การใช้สอย

2.3 เพื่อเผยแพร่ความรู้ การอนุรักษ์ และการพัฒนา

2.4 เพื่อสร้างสำนึกที่ดี เกิดทัศนคติที่ดี เกิดความซาบซึ้ง เข้าใจท้องถิ่นสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างกลมกลืน อย่างมีความสุข

2.5 เพื่อให้ตระหนักถึงภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์งานและความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับชีวิตและสภาพแวดล้อม

2.6 เพื่อปลูกฝังให้รู้จักนำศิลปะพื้นบ้านมาพัฒนาประยุกต์ใช้ มีความคิดสร้างสรรค์ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่โดยมีรากฐานมาจากของดั้งเดิมในอดีตเป็นสำคัญ รวมทั้งการทำให้เป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้ด้วย

2.7 เพื่อให้เกิดทักษะนำไปใช้ได้จริงในปัจจุบัน

2.8 เพื่อมีความรู้ความเข้าใจและ ยังเห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้านนั้นๆ ให้เห็นคุณค่าที่เป็นภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้านในการแก้ปัญหาการดำรงชีวิตและวัฒนธรรม ทำให้สามารถหาแนวทางอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ได้

3. เนื้อหาวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

3.1 เน้นเนื้อหาในท้องถิ่นจริง ของจริง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ เป็นสำคัญโดยเริ่มจาก การสำรวจในท้องถิ่นของตนเองก่อน เน้นให้ผู้เรียนยึดถือยอมรับในท้องถิ่นของตนเองเน้นสิ่งที่ใกล้ตัวหรือจากท้องถิ่นที่ผู้เรียนอยู่ ก่อนศึกษาท้องถิ่นอื่นๆที่ไกลตัว

3.2 ความหมาย มูลเหตุและปัจจัยการเกิด กำเนิด ความเปลี่ยนแปลง ต่างๆ การจำแนกแยกแยะ ประเภท ชนิด และคุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน

3.3 ควรกว้าง ครอบคลุมทั่วประเทศไม่ควรเน้นไปที่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีหลากหลาย แปลกใหม่ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในหลากหลายเรื่องเป็นสำคัญ ไม่เน้นการลงลึก สำหรับการสอนในแบบทั่วๆไป

3.4 ควรเป็นการวิเคราะห์ที่มาของการสร้างสรรค์ เหตุผล ข้อจำกัด โอกาสที่เป็นกรอบของการสร้างสรรค์งานศิลปะ

3.5 การอนุรักษ์ การพัฒนา การประยุกต์ ประโยชน์ใช้สอยด้านต่างๆ ความเชื่อมโยงจากอดีต ปัจจุบัน และวิวัฒนาการในอนาคต รวมทั้งการทำให้เป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้ด้วย รวมถึงบริบทการใช้งานที่แตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงไป

3.6 ปัญหาการสืบสาน การอนุรักษ์และพัฒนา การศึกษาเผยแพร่ทาง วิชาการ

3.7 แหล่งผลิตหรือสร้างสรรค์ แหล่งจำหน่าย แหล่งอนุรักษ์ พิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านฯลฯ

3.8 ควรศึกษาบุคคลสำคัญในท้องถิ่นและควรให้การยกย่องครุภูมิ ปัญญาไทย

4. วิธีการสอนและรูปแบบการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวง มหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

4.1 ให้ผู้เรียนได้ลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง(Field Trip) จะได้ผล มากกว่าวิธีอื่นๆ และน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดและเหมาะสมในระดับอุดมศึกษาได้ผลที่สุดในเวลานี้ สัมผัสของจริง โดยอาศัย ชาวบ้านหรือคนในพื้นที่จริง ศิลปิน ช่าง ปรชาญชาวบ้านในแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นเป็นหลัก ควรนำวิธีสอนที่นำมาสมัยมาใช้ โดยเฉพาะควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาส สัมผัสจริง ร่างภาพ วัดขนาดสเกลต่างๆ

4.2 รวมถึงการไปทัศนศึกษายังพิพิธภัณฑ์

4.3 ยึดหลักการ What / When / Where/ Why/ How ถ้าจะสอนเพื่อให้ไป ประกอบอาชีพต้องสอน How ให้มาก ถ้าจะสอนเพื่อให้ไปอนุรักษ์สืบทอดต่อไป ส่วนสำหรับสาย การศึกษาต้องสอน Why ให้มาก

4.4 ลงมือปฏิบัติจริง

5. สื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

5.1 ผู้สอนเป็นสื่อสำคัญและเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นองค์ประกอบสำคัญ และสิ่งแวดล้อมสำคัญในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน จึงต้องมีคุณภาพ มีความน่าสนใจ และมีความหลากหลาย รวมทั้งวิทยากรพิเศษ ปราชญ์ชาวบ้านจากท้องถิ่นนั้นๆ หรือต่างท้องถิ่น มาร่วมในการสอน

5.2 สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ควรมีความน่าสนใจ หลากหลาย แปลกใหม่ ทางเทคโนโลยี

5.3 เป็นของจริงหรือผลงานจริงดีที่สุด

5.4 ควรนำข้อมูลที่สำคัญบรรจุทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาอย่างหลากหลายและมีความทันสมัย

5.5 มีการแลกเปลี่ยนหรือการขอยืม ร่วมมือกันในเรื่องสื่อการเรียนการสอนศิลปะพื้นบ้านระหว่างสถาบันในภูมิภาคต่างๆ

6. การประเมินผลวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

6.1 อาศัยการประเมินผลภายใต้กรอบที่ผู้สอนได้วางไว้จากการสอบ การนำเสนอผลงาน การทำงานตามกรอบการศึกษาต่างๆ ได้แก่ 1.ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับ ชี้นำงาน อาทิ สภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สังคม วัฒนธรรม 2. ศึกษาและวิเคราะห์ ชี้นำงาน อาทิ ความมุ่งหมาย แหล่งกำเนิด วัสดุ เครื่องมือ กระบวนการสร้างงาน ลักษณะทาง กายภาพของชี้นำงาน คติความเชื่อ โดยใช้เกณฑ์การประเมินผลคือ 1. การทำงานได้ตรงตาม ประเด็นหัวข้อที่ศึกษา 2. สามารถเขียนเนื้อหาได้มีความเข้าใจ 3.ภาพสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือไม่ ตรงกับคำอธิบายหรือไม่ กรอบจะเป็นตัวช่วยทำให้ผู้เรียนไม่หลงทางใช้อ้างอิงได้

6.2 ควรวัดที่ความเข้าใจเชิงคุณค่าหรือดูพัฒนาการทางด้านความเข้าใจ มากกว่าวัดด้วยฝีมือในการสร้างงาน (หากมีการให้ผู้เรียนสร้างงานเองด้วย) ผู้สอนใช้การสอบและ การทำรายงานการลงพื้นที่จริงตามเรื่องราวที่สนใจโดยต้องมีข้อมูลการสัมภาษณ์ประกอบ

6.3 วิธีที่ใช้ในการประเมินสำหรับวิชาศิลปะพื้นบ้านที่ใช้ในปัจจุบัน ควร ใช้วิธีการประเมินที่มีความหลากหลาย ดังนี้ 1. คะแนนจากการเข้าเรียน 2. การทำงานส่ง 3. การ

ตอบคำถาม 4. การรายงานและอื่นๆ โดยจะไม่เน้นการใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วสรุปรวบยอดจากการประเมินทุกด้านแล้วแต่คนต่างกันอย่างไรบ้าง

6.4 ควรใช้วิธีการวัดผลแบบอิงกลุ่มไม่ใช่อิงเกณฑ์

6.5 ควรมีการวิจารณ์เปรียบเทียบผลงานเพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงข้อผิดพลาด

7. สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

7.1 มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีแหล่งความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านหรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านหรือศูนย์วัฒนธรรมในการเก็บงานศิลปะพื้นบ้านไว้เพื่อการศึกษา ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะพื้นบ้าน เป็นชั้นบันไดให้เกิดความคิดพัฒนาประยุกต์ต่อไป เพื่อสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้ออำนวยและสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้เป็นเบื้องต้น มหาวิทยาลัย

7.2 ในทางปฏิบัติที่ถูกต้องควรปล่อยให้สิ่งต่างๆ ที่ควรอยู่ในท้องถิ่นคงอยู่ในท้องถิ่นนั้นต่อไปอันจะทำให้มีคุณค่ามากที่สุด โดยมีศูนย์หรือพิพิธภัณฑ์เป็นสื่อกลางข้อมูลสำหรับผู้สนใจได้มาค้นหาก่อนเป็นลำดับแรกก่อนจะเชื่อมโยงไปสู่แหล่งความรู้จริงต่อไป

8. สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยควรเป็นดังต่อไปนี้

8.1 ควรมีการประสานงาน การแลกเปลี่ยนพูดคุย ปรึกษาหารือกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ข้อมูลระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันต่างๆ หรือภูมิภาคต่างๆ ระหว่างสถาบันการศึกษาในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน

8.2 ควรมีการประสานงาน การแลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันต่างๆ หรือภูมิภาคต่างๆ องค์การที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบโดยตรงด้านศิลปวัฒนธรรมนี้ลงมาช่วยดูแลศิลปินพื้นบ้านอาจเป็นในรูปแบบหรือศูนย์ในการศึกษาได้ โดยภาครัฐต้องให้การสนับสนุน

8.3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและความสนใจในการให้ความสำคัญในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมากกว่านี้โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมชิ้นงาน การเก็บรักษาชิ้นงานศิลปะพื้นบ้านเพื่อการศึกษา เป็นต้น

8.4 รัฐบาลควรร่วมมือกับชุมชน สถาบันการศึกษาในการบูรณาการองค์ความรู้ด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัยตามกรอบเครื่องมือการวิจัยได้ดังนี้

ด้านผู้สอน

1. ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและวัยวุฒิ คือส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาโทส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาศิลปศึกษาแต่อย่างใด และมีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมากกว่า 10 ปี โดยเคยเป็นวิทยากรสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จำนวนเพียงครั้งเดียวเท่านั้น รวมทั้งเคยเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปะพื้นบ้าน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น และทำการศึกษาวิจัยด้านศิลปะพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องจะเห็นได้ว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) สอดคล้องกับ สถานภาพของนักวิชาศิลปะพื้นบ้านส่วนใหญ่ที่มีความพร้อมทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทอย่างต่ำและมีอายุ มากกว่า 50 ปี ส่วนใหญ่จบสาขาศิลปศึกษาและมีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมากกว่า 15 ปีเคยเป็นอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรวิชาศิลปะพื้นบ้านในสถาบันอื่น เคยเป็นกรรมการการตัดสินการประกวดศิลปะพื้นบ้าน เคยเขียนบทความเกี่ยวกับวิชาศิลปะพื้นบ้าน เคยจัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะพื้นบ้านกับชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เคยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่นและทำการศึกษาวิจัยด้านศิลปะพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ เกษร ธิตะจาวี (2529) ได้อธิบายบทบาทและหน้าที่หลักของครูศิลปศึกษาว่าคือ ผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ต้องทำการสอน และใช้ได้อย่างถูกต้อง ทำแผนการสอน บันทึกการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอน มีความคล่องแคล่วในการสอนอย่างถูกต้อง มีเทคนิคและวิธีการสอนที่น่าสนใจ และมีหลักในการประเมินผลทั้งด้านของเนื้อหา (Content) และด้านของรูปทรง (Form) มีวิธีการประเมินทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย(Affective Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ที่แสดงว่าในการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านนั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยผู้สอนที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญจริงๆ ในทุกๆ ด้าน สรุปได้ว่าสถานภาพของผู้สอนวิชาศิลปะพื้นบ้านในปัจจุบันถือได้ว่ามีความพร้อมสำหรับการรับหน้าที่ผู้สอนอย่างมากทั้งด้านคุณวุฒิและด้านวัยวุฒิรวมทั้งประสบการณ์การสอนที่มากพอในระดับใกล้เคียงกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

2. ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนเห็นว่า ควรมีความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของอาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งถ้าสามารถสร้างความร่วมมือกันได้

อย่างจริงจังแล้วจะทำให้วิชาศิลปะพื้นบ้านพัฒนาไปได้อีกไกล และสร้างความน่าสนใจให้กับผู้เรียนและผู้สนใจได้เนื่องจากจะทำให้มีเนื้อหาที่กว้างขวางครอบคลุมทั่วประเทศและลึกซึ้งเนื่องจากมีอาจารย์แต่ละพื้นที่ทำการวิจัยศึกษาในพื้นที่ของตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยเห็นแก่ประโยชน์แก่ผู้เรียนและการศึกษาของชาติเป็นสำคัญ ที่ผ่านมามีความพยายามในลักษณะเดียวกันที่จะประสานความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาแต่ยังไม่สามารถทำให้มองเห็นเป็นรูปธรรมได้จริงจังสักเท่าไร ดังนั้นอาจารย์ศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้โดยละทิ้งมิถิชาทฤษฎีหรือความเป็นตัวตนออกไปเสียบ้างแล้วหันมามองถึงประโยชน์ต่อวงการศึกษารัฐบาลที่ดำรงตนเป็นแม่พิมพ์ที่ดีของชาติ มิใช่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปได้อย่างเป็นไปได้เพียงทางด้านทฤษฎีแต่เป็นไม่ได้ทางการปฏิบัติ ทุกคนแสดงความเห็นด้วยแต่ไม่ลงมือทำจริงคงไม่เกิดประโยชน์อะไรสัก สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ (2528) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สืบความรู้ สถานความรู้ และส่งความรู้ทุกๆ เรื่องให้กับสังคม ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ (2528) สอดคล้องกับ หลักการเหตุผลของโครงการสัมมนาเรื่อง “ ทิศทางและความร่วมมือทางศิลปศึกษา” ณ ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันศุกร์ที่ 25 มกราคม 2545 ในอันที่จะก่อให้เกิดความช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการระหว่างสถาบันอย่างเป็นทางการ ร่วมมือกันสร้างความก้าวหน้าให้กับวงการของศิลปศึกษาในอนาคต ให้มีความเข้มข้นชัดเจนสามารถตอบสนองความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของสังคม มีความทันสมัยกับความก้าวหน้าของโลก สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านที่ระบุว่าปัญหาผู้สอนคือการขาดการร่วมมือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ และสื่อการเรียนการสอนระหว่างสถาบันในภูมิภาคต่างๆ ต่างคนต่างทำ สอดคล้องกับ อภัย นาคคง (2548) ได้เสนอแนะว่าควรมีการปรึกษาหารือร่วมมือกันด้านการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านบ่อยๆ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ สอดคล้องกับ วิมลวรรณ ศตะกูรมะ (2548) ควรมีสื่อการสอนที่จัดทำเป็นศูนย์กลางและใช้ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่อมหาวิทยาลัย

3. ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญมากที่สุดในการให้ความคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้เรียน แน่นนอนว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกดีและสร้างบรรยากาศการเรียนที่ดี สอดคล้องกับ พรรณี ชูทัย (2522 อ้างถึงใน อภรณ์ ใจเที่ยง, 2537 : 224-225) ที่กล่าวว่าบรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักผู้สอน รักสถาบัน และรักการมาเรียน สอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2530) อ้างถึงใน อภรณ์ ใจเที่ยง, 2537 : 226-235) ที่กล่าวว่าสภาพบรรยากาศของห้องเรียนมีส่วนสัมพันธ์

กับบุคลิกภาพของผู้สอน ผู้สอนที่มีบุคลิกภาพดีเช่น การแต่งกาย การยืน การเดิน ท่าทาง น้ำเสียง การใช้คำพูด การแสดงออกทางสีหน้า แววตา ฯลฯ เหมาะสมกับการเป็นผู้สอน จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี บุคลิกภาพของผู้สอนมีผลต่อความรู้สึกของผู้เรียนผู้สอนประเภทที่ดีจะสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ผู้เรียนและผู้สอนจะยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รู้จักการทำงานร่วมกัน รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีเหตุผล ผู้เรียนจะรู้สึกสบายใจในการเรียนเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี แต่ไม่ใช่สิ่งที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุดสำหรับวิชานี้เราเพราะเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องทำในทุกวิชาอยู่แล้ว ในความจริงควรหันมาให้ความสำคัญในเรื่องอื่นๆที่สำคัญมากกว่า เพราะการสร้างความคุ้นเคยไม่ใช่วิธีเดียวที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาต่อผู้สอนได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆที่สำคัญมากกว่ามาร่วมด้วยจึงจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจอยากเลือกเรียนได้ อาทิ วิธีการสอนที่น่าสนใจ สื่อที่น่าสนใจ หรืออื่นๆ

ด้านผู้เรียน

1. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาศิลปศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่า วิชาศิลปะพื้นบ้านมีความสำคัญสำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาและให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน แสดงว่าผู้เรียนในปัจจุบันยังมีจิตสำนึกในความเป็นไทยอยู่ แม้ในปัจจุบันโลกจะก้าวไปไกลแต่ลูกหลานไทยส่วนใหญ่ไม่ลืมรากเหง้าของตนเองถือว่ายังใช้ได้ ยังมีความเป็นไทยหลงเหลือในสายเลือดอยู่บ้าง จริงๆวิชาศิลปะพื้นบ้านมิได้มีความสำคัญเพียงนักศึกษาศิลปศึกษาเท่านั้น แต่มีความสำคัญกับคนไทยทุกคนมากกว่าเพราะชนชาติไทยเป็นชาติที่มีเอกราช มีเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่ควรแก่ความภาคภูมิใจ ที่แม้ชาติที่เจริญแล้วบางชาติก็ไม่มีวัฒนธรรมประจำชาติเช่นเรา อันจะทำให้เรามีความแตกต่างจากชนชาติอื่นได้ ทำไม่ต้องรอให้ฝรั่งผสมสีทอง หรือชนชาติอื่นเข้ามาให้ความสำคัญ หรือทำตัวอย่างเป็นผู้นำในการเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ทำไมคนไทยจะเป็นผู้นำไม่ได้ ที่ผ่านมาระดับมาตามมายังไม่พออีกหรือ และจะเดินตามรอยเท้าฝรั่งไปอีกนานสักเท่าไร ถึงเวลาที่ไทยควรเป็นไทยเสียที ด้วยการหันกลับมามองแผ่นดินเกิดผืนนี้ มองดูท้องถิ่นนี้ให้มากขึ้น แล้วเราจะสามารถพบตัวตนที่แท้จริงของเราซึ่งนานาชาติย่อมจะสรรเสริญเราอย่างแน่นอน สิ่งสำคัญคือการสร้างแม่พิมพ์ใหม่ๆ เพื่อผลิตคนรุ่นใหม่ให้รู้เข้าใจในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ซึ่งในปัจจุบันเรามีแม่พิมพ์เก่าๆ ย่อมมีความสึกหรอ สึกกร่อน และคลาดเคลื่อนได้ ผลผลิตก็คงไม่เหมือนแม่พิมพ์ใหม่ๆ ย่อมจะได้ผลงานที่ดีกว่าถ้าเป็นแม่พิมพ์ที่มีคุณภาพที่ดีซึ่ง สอดคล้องกับ เนื้ออ่อน ขรพของเขียว (2539) ได้สรุปว่างานวิจัยของ ควรมีการกำหนดให้วิชาการอนุรักษ์ศิลปพื้นบ้านเป็นวิชาบังคับในระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์โปรแกรมวิชาศิลปศึกษาและจัดเป็นวิชาเลือกเสรี

สำหรับคนอื่นๆ สอดคล้องกับ จงกล เสงสุวรรณ(2540) ได้กล่าวว่าวิชาศิลปะพื้นบ้านเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญและต้องมีในหลักสูตรศิลปศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลยา โกสุม (2530) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรศึกษาวัฒนธรรมสาขาต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้สมบูรณ์ทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังรงค์ศักดิ์ อังวงเลิศฤทธิ์ (2540) ได้สรุปผลการวิจัยว่า หลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า(พ.ศ.2541-2550) ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะผสมผสานเพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นของประเทศ โดยมีจุดประสงค์ให้เห็นคุณค่าของศิลปะภูมิปัญญาไทยที่มีความสัมพันธ์ต่อชีวิต สังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนา ที่สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ โดยให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตจริงมากขึ้นเน้นการใช้สื่อของจริงในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจริต บัวพิมพ์ (2529) มีข้อเสนอแนะให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ควรให้ทุกคนได้เรียนวิชาพื้นฐานทางวัฒนธรรมพื้นบ้านทุกคณะวิชา ควรให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านมีโอกาสได้พบประสบการณ์ตรงจากภาคสนาม ให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสเรียนวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านจากอาจารย์ที่จบวิชานี้โดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ทองพลาย (2530) พบว่าการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีความสำคัญกับการศึกษาในระดับต่างๆของไทย สอดคล้องกับ วัฒนะ จุฑะวิภาต (2541) กล่าวว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมแห่งชาติและวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตที่แท้จริงของประชาชน ศิลปะพื้นบ้านเป็นรากฐานของศิลปะประจำชาติ สอดคล้องกับ อภัย นาคคง (2543) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อให้เข้าใจรากเหง้าที่มาของงานหัตถศิลป์ทุกสาขา เพื่อให้รู้ที่มาความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถสืบทอดหรือพัฒนาได้ จำเป็นจะต้องศึกษาศิลปะพื้นบ้าน(Folk Art) ของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับ Kristin Goranson Congdon (1983) กล่าวว่า ศิลปะพื้นบ้านยังมีความแตกต่างจากศิลปะรูปแบบอื่นๆ คืออยู่บนพื้นฐานของคุณค่าที่มีมาแต่เดิมโดยมีองค์ความรู้ที่หลากหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ แสดงบทบาทของศิลปะในการสืบทอดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ระบบความเชื่อ และรูปแบบสังคม เป็นการเข้าถึงคุณค่าทางศิลปศึกษาได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Alter Muri (1999) กล่าวว่าศิลปะพื้นบ้านเป็นเครื่องมือทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ชาบซึ่ง ภาคภูมิใจในท้องถิ่น สร้างความเชื่อมโยงกับชุมชน เป็นการยกระดับการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้เพิ่มมากขึ้นโดยผ่านทางศิลปศึกษาและยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่ศิลปะหลังสมัยใหม่ (Postmodern art) ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Bastos (1988) ที่ได้ทำการวิจัยถึง

การศึกษาศิลปะพื้นบ้านโดยมีชุมชนเป็นฐานและความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือ Multicultural Education and Community- Based Art Education (CBAE) ที่สรุปได้ว่าการศึกษาศิลปะพื้นบ้านครูและนักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจมีความสำนึกที่กว้างมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่น

2. ผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาศิลปศึกษาส่วนใหญ่ต่างเห็นตรงกันว่า นักศึกษาศิลปะศึกษาทุกคนควรเรียนวิชาศิลปะพื้นบ้าน แสดงถึงว่านักศึกษาไม่ได้มีความเกลียดชังหรือรู้สึกไม่ดีต่อวิชานี้ และมองเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนวิชานี้ด้วยซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนื่ออ่อน ขวทองเขียว (2539) ได้สรุปว่านักศึกษาศิลปะศึกษามีความเห็นด้วยกับ ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและวิธีการอนุรักษ์เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันของบุคคลและสังคมส่วนรวม โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นเป็นแกนนำ ใน การศึกษา รวบรวม วิจัย เผยแพร่ ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การจัดหลักสูตรและกิจกรรมที่ เอื้ออำนวยความสะดวกการอนุรักษ์และการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และผลิตบุคลากรที่มีความรู้ เชี่ยวชาญในวิชานี้ นักศึกษาศิลปะศึกษาควรมีบทบาท มีความรู้และความสามารถในการ ถ่ายทอดวิธีการอนุรักษ์ รวมทั้งเป็นผู้ศึกษา รวบรวมตัวอย่างผลงานและเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขึ้นในชุมชน รมรงศ์ให้สังคมเห็นความสำคัญของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านใน ชีวิตประจำวัน รวมถึงควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์ ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้เด่นชัดในทุกระดับ

3. ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษามีความเห็นตรงกันกันว่า สถานภาพรายวิชา ศิลปะพื้นบ้านควรเป็นวิชาเลือกกว่าครึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาอยากจะได้เรียนเพราะความต้องการ ของตนเองเป็นหลัก ไม่ใช่การบังคับ ซึ่งไม่ว่าวิชาใดๆก็ตาม ถ้าอาจารย์ผู้สอนสามารถทำให้วิชานั้น น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีความต้องการอยากเรียนได้ คงไม่สำคัญว่าจะเป็นวิชาบังคับหรือเลือก ซึ่งสิ่ง นี้คงต้องเป็นสิ่งที่ต้องฝากไว้กับผู้สอนเป็นหลักสำคัญว่าจะทำอย่างไร ถึงแม้ว่าผลดังกล่าวจะมีความ ขัดแย้งกับความคิดเห็นของทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักวิชาการศิลปะพื้นบ้านทั้งหมดที่เห็นว่า ควรให้สถานภาพรายวิชาศิลปะพื้นบ้านควรเป็นวิชาบังคับ ขัดแย้งกับ งานวิจัยของ เนื่ออ่อน ขวทองเขียว (2539) ได้สรุปว่าควรกำหนดให้วิชาศิลปะพื้นบ้านเป็นวิชาบังคับในระดับปริญญาตรีของ คณะครุศาสตร์โปรแกรมวิชาศิลปศึกษาและจัดเป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับคณะอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามโดยความเป็นจริงแล้ววิชาศิลปะพื้นบ้านไม่ได้ตาย แต่ขึ้นกับว่าจะทำอย่างไรจะสอนให้เป็น(ประเสริฐ ศิลรัตน์,2548) วิชาศิลปะพื้นบ้านเสมือนสินค้าที่มีคุณภาพดีอยู่แล้วแต่ผู้สอนจะทำการตลาดอย่างไรมากกว่าที่จะสร้างความสนใจให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ซึ่งก็คือผู้เรียนนั่นเอง

4. ผลการวิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวง มหาวิทยาลัย (เดิม) ควรเป็นผู้ริเริ่มในการรวบรวมอนุรักษ์ เผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน และควรมีพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านเพื่อรวบรวมงานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่น เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่งเนื่องด้วยจะช่วยสร้างสิ่งไว้ แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนวิชานี้ได้ในเบื้องต้นเป็นอย่างดีได้ เพราะในปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่จะยังมีชีวิตห่างไกลมากขึ้นเรื่อยๆ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดีย่อมสร้างความอยากเรียน อยากรู้ได้ไม่มากก็น้อย ซึ่งดีกว่าไม่มีเสียเลย ในความเป็นจริงไม่ได้มีประโยชน์เพียงระดับอุดมศึกษาเท่านั้นแต่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาระดับต่ำลงไปในการเข้ามาศึกษาได้ด้วย สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543 :1-6) ได้กล่าวถึงกระบวนทัศน์ใหม่ในอุดมศึกษาไทยไว้ว่าเราจำเป็นต้องแสวงหากระบวนทัศน์ใหม่คือทางเลือกที่ 3 (Third alternative paradigm) หรือการกลับสู่ท้องถิ่นนิยม หรือท้องถิ่นภิวัตน์(Localization) คือการกลับไปหาท้องถิ่น กลับไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจในระดับนานาชาติในยุคหลังสมัยใหม่(Post-Modern)และจะทำให้การอุดมศึกษาไทยพบทางออกมีจุดเด่นของไทยเอง สอดคล้องกับนิตยา พรหมวนิช (2543: 141-144) กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนในทุกด้านแก้ไขจุดด้อยที่ปรากฏถึงจุดเด่นให้เห็นอย่างชัดเจนคือมีการสร้างองค์ความรู้โดยอิงภูมิปัญญาไทยมุ่งเน้นการวิจัยและการปฏิบัติจริง ประสานกับความรู้จากนานาชาติ มุ่งค้นหาภูมิปัญญาไทยผสมผสานประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2545) ที่ระบุว่าการศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยนำภูมิปัญญาที่เป็นความภูมิใจของชาติกลับคืนมาสู่สังคมไทยได้จำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมสมัยใหม่จะต้องหันมาให้ความสำคัญและเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านคือ ภูมิปัญญาแห่งการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างได้ดุลยภาพ ซึ่งการเรียนรู้ทำให้สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ใหม่ๆทุกสถานการณ์ และสอดคล้องกับ ทฤษฎีพหุศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAE. or Thai Wisdom Arts Education) คือ ศิลปศึกษาที่เน้นในสองด้านผสมกันได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านและภูมิปัญญาที่คิดค้นหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ อันเป็นแผนกลยุทธ์การพัฒนาพหุศิลปศึกษาสำหรับสังคมไทยด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเนื่ออ่อน ขวาทองเขียว (2539) สรุปว่านักศึกษาศิลปศึกษาควรเป็นผู้ศึกษา รวบรวมตัวอย่างผลงานและเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขึ้นในชุมชน รณรงค์ให้สังคมเห็นความสำคัญของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในชีวิตประจำวันสอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของ วัฒนะ จุฑะวิภาต (2548) มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีแหล่งความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านหรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะพื้นบ้าน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 ในมาตรา 7 ได้ระบุถึงในกระบวนกรเรียนรู้ต้องมุ่งสำนึกที่ถูกต้อง

ในการมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ในมาตรา 29 ระบุว่าให้สถาบันการศึกษา ร่วมกับสังคมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชน ในมาตรา 57 ได้ระบุถึงการให้หน่วยงานการศึกษา ควรมีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

5. ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาศิลปศึกษาเกือบทั้งหมดเห็นว่าการเป็นผู้นำในการรวบรวมอนุรักษ์ เผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่น อันจะเป็นการแสดงถึงบทบาทในฐานะนักศึกษาศิลปะในสถาบันอุดมศึกษา ที่พร้อมที่จะออกไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อสังคมต่อไปและเป็นการทำให้คนท้องถิ่นหันมาสนใจและให้ความสำคัญและร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาได้ อันจะทำให้การเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านมีองค์ความรู้ใหม่ๆมากขึ้น ไม่สูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์ หรือชำรุดเสียหายโดยไร้ค่า ใครอยู่ท้องถิ่นไหนก็รวบรวมในท้องถิ่นนั้น แล้วแต่ละท้องถิ่นก็นำสิ่งที่มีมาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันอันจะเป็นประโยชน์ในการปูพื้นฐานการเรียนวิชาในเบื้องต้นได้ก่อนศึกษาในระดับต่อไป สอดคล้องกับ งานวิจัยของเนื่ออน ขีร์ทองเขียว (2539) สรุปว่านักศึกษาศิลปศึกษาควรมีบทบาท มีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดวิธีการอนุรักษ์ กมล รอดคล้าย (2526) ได้เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทครูสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆต่อการรักษา อนุรักษ์ สืบทอด ส่งเสริม วัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของชิต แก้วเพ็ง (2533) ที่พบว่า บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกที่กระทำมากที่สุดในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านคือ ครูสอนใหญ่นำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนสอดแทรกในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

6. ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้ความสำคัญน้อยที่สุดในการมีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะพื้นบ้าน ถึงแม้ว่าหลักสูตรศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรศิลปศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจะเน้นด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยมากกว่าการปฏิบัติก็ตาม แต่ในความเป็นจริงผู้สอนควรมีความรู้ในด้านทักษะด้วยเพราะวิชาศิลปะพื้นบ้านไม่ใช่วิชาท่องจำการได้มีโอกาสสัมผัสของจริง ทำจริงย่อมสร้างความเข้าใจเชิงลึกให้ผู้เรียนได้ดีมากกว่าซึ่งผู้สอนในปัจจุบันยังขาดสิ่งนี้อย่างมากซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2545) ได้กล่าวถึงปัญหาสำคัญของการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านได้แก่ การขาดอาจารย์ผู้สอนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ในศิลปะพื้นบ้านทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ขัดแย้งกับ กรมวิชาการ (2523) ที่ระบุว่า

ผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ เพียงพอที่จะแนะนำสาธิตและแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนได้ ชัดแย้งกับ เกษร ธิตะจารี (2529) กล่าวว่าบทบาทและหน้าที่หลักของครูศิลปศึกษาว่า คือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ต้องทำการสอนและใช้ได้อย่างถูกต้อง ทำแผนการสอน บันทึกการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอน มีความคล่องแคล่วในการสอนอย่างถูกต้อง มีเทคนิคและวิธีการสอนที่น่าสนใจ และมีหลักในการประเมินผลทั้งด้านของเนื้อหา (Content) และด้านของรูปรทรง (Form) มีวิธีการประเมินทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ส่วนหน้าที่รองคือ การเอาใจใส่ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำชี้แนะ ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในพัฒนาการด้านต่างๆ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ติดตามผลการทำงานของตนเอง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกับกระแสสังคมโลก รู้จักนำเอาวิทยาการทางเทคโนโลยีมาพัฒนาบทเรียนให้น่าสนใจและตื่นเต้น เป็นต้น สอดคล้องกับความเห็นของประเสริฐ ศีลรัตน (2548) ที่กล่าวว่าเพราะอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะที่บ้านไม่ใช่เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่มีความเป็นไปได้เลยที่จะทำได้เหมือนกับเจ้าของงานศิลปะที่บ้านตัวจริงคือชาวบ้าน ได้เนื่องจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นมีความแตกต่างจากระบบการศึกษาในระบบและมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและบริบทต่างๆ อื่นหลากหลายด้านทางสังคม ฉะนั้นในความเป็นจริงผู้เรียนจะได้ประโยชน์สูงสุดในการเรียนวิชาศิลปะที่บ้านจึงไม่ได้อยู่ที่ครูผู้สอนทำหรือปฏิบัติได้แต่อยู่ที่ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาได้ทำงานศิลปะที่บ้านจริงกับเจ้าของภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นตัวจริง สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่พบว่าการศึกษาศิลปะและสร้างสรรค์งานศิลปะ ยังขาดวิชาการ ความรู้ ความคิด และการค้นคว้าวิจัย ทำให้บุคคลและผลผลิตทางศิลปะขาดภูมิปัญญา(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545) ชัดแย้งกับความคิดเห็นของอาคม วรจินดา(2548) ที่กล่าวว่าถ้าเป็นหลักสูตรศิลปะที่มุ่งการอนุรักษ์แล้วครูผู้สอนอาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติงานศิลปะที่บ้านเทียบเท่ากับชาวบ้านก็ได้แต่ควรจะสามารถทำได้ในระดับหนึ่งเพื่อสร้างความศรัทธาแก่ผู้เรียนนั่นเอง หมายความว่าครูผู้สอนควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในด้านการปฏิบัติงานศิลปะที่บ้านให้มากกว่าที่เป็นอยู่เพื่อจะได้สามารถทำการสอนในแนวทางการปฏิบัติได้

7. ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจอย่างอิสระ และวิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นมากที่สุดได้แก่ ใช้วิธีให้ผู้เรียนไปศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางหรือวิธีการสอนสำหรับวิชานี้ที่ต้องอาศัยการให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสในการลงเก็บข้อมูลศึกษาจากพื้นที่จริงสอดคล้องกับวุฒิ วัฒนสิน (2541) ที่กล่าวว่าการสอนศิลปศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม

โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เลือกวิธีการสอนที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามต้องการ สอดคล้องกับ ชีวศักดิ์ อัครบวร (2540) ได้อธิบายว่ากิจกรรมนอกหลักสูตร(Extra-Curricular Activities) หมายถึง การเรียนรู้ที่ ผู้เรียนได้จากการเรียนรู้เอง ซึ่งไม่มีในห้องเรียนหรือในหลักสูตร สอดคล้องกับ อ่าง บัวศรี (2532) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ประสบการณ์ตรง หมายถึง ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับโดยตรงจากการสัมผัส กับวัตถุสิ่งของหรือสิ่งที่ใช้เป็นตัวแทน ซึ่งมีได้หมายเพียงการสัมผัสเท่านั้นแต่ยังรวมถึงความรู้สึก นึกคิดด้วย สอดคล้องกับ นุกุล ชมพูนิจ (2548) ที่ได้กล่าวว่าโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ควรให้ ผู้เรียนได้ลงไปเก็บข้อมูลทำรายงานในพื้นที่จริง (Field Trip) จะได้ผลมากกว่าและน่าจะเป็นวิธีที่ดี ที่สุดได้ผลที่สุดในเวลานี้ เพื่อผู้เรียนได้มีโอกาสได้ไปศึกษาของจริงสัมผัสจริง ร่างภาพ วัดขนาด สเกลต่างๆ

8. ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนเห็นความสำคัญในการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ ซึ่ง เห็นได้ว่ามีความขัดแย้งกับการอภิปรายในข้อ 9 ที่ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญน้อย ที่สุดในการมีทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะที่บ้าน แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันการสอนเพียงด้าน พุทธิพิสัยหรือจิตพิสัยอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับวิชาศิลปะที่บ้านจำเป็นต้องมีการสอนใน ภาคปฏิบัติเข้ามาด้วยซึ่งสอดคล้องกับ อาคม วรจินดา (2548) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชา ศิลปะที่บ้านถ้าเป็นสายทฤษฎีก็ควรอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นสายปฏิบัติก็ต้องอยู่ บนพื้นฐานของทฤษฎี หมายความว่าไม่ว่าสายที่เน้นด้านใดทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องไปควบคู่กัน โดยตลอดขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ สอดคล้องกับ อภัย นาคคง (2543) ได้อธิบายแนวทางการศึกษาวิชาศิลปะที่บ้านว่า แบ่งออกเป็น 2 แนวทางได้แก่ 1. การศึกษาแนวอนุรักษ์ (Conservation) คำว่าอนุรักษ์ หมายถึงการรักษาไว้ให้อยู่ได้นาน คำว่า แนวอนุรักษ์ หมายถึง รักษารูปแบบ วัสดุ วิธีการ แนวคิดที่สืบทอดให้คงอยู่ต่อไป ได้แก่ การสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป ได้แก่ การสืบทอด รูปแบบ แนวคิด เหตุผล วัสดุวิธีการทั้งการสร้าง ดูแลรักษาซ่อมแซม และสร้างสิ่ง ทดแทน ให้ได้คุณค่าเท่ากับของเดิม 2. การศึกษาแนวพัฒนา (Development) คำว่า พัฒนา หมายถึงปรับปรุงให้ดีขึ้นการอนุรักษ์และพัฒนา มีความหมายขัดแย้งกันอยู่ในตัวเพราะถ้าจะ อนุรักษ์ก็คือรักษาสິงนั้นให้คงทนยืนนานไม่เปลี่ยนแปลงใดๆ ส่วนพัฒนาควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้ดีขึ้น อันได้แก่ การพัฒนาด้านรูปแบบ ด้านวัสดุ ด้านเครื่องมือและวิธีการ และด้านระบบการ ผลิตและการตลาด(ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศิลปะละเลยมาโดยตลอด นักศิลปะควรพัฒนาระบบการผลิต และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดเพื่อสร้างอาชีพการงานของตนให้มีรายได้สม่ำเสมอให้เป็น อาชีพที่มั่นคงเช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ปรับตัวให้เป็นคนธรรมดา เป็นสมาชิกของสังคมและชุมชน

เหมือนคนทั่วไป) สำหรับแนวทางการศึกษาศิลปกรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อศิลปะประจำชาติ จะต้องปฏิบัติ 2 อย่างพร้อมกันคือการอนุรักษ์และการพัฒนา การปฏิบัติต่อสิ่งใดก็ตามจะต้องเลือกโดยวิเคราะห์วิจัยให้ชัดเจนว่า จะอนุรักษ์หรือพัฒนา นอกจากนี้นักศิลปะควรมีความรู้ในการพัฒนาระบบการผลิต และความเข้าใจเรื่องการตลาดและมีความทันสมัยพร้อมในการรับหรือดึงเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ด้วย

9. ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ น้อยที่สุดน่าจะเกิดจากอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ไม่กว้าง ไม่ครอบคลุม นั้นหมายความว่าอาจารย์จะต้องเร่งทำการศึกษาวิจัยให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งสอดคล้องกับ วุฒิ วัฒนสิน (2548) กล่าวว่า ปัญหาของผู้สอนคือไม่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนโดยพึ่งแต่การศึกษาจากตำราเพียงอย่างเดียว ทำให้เนื้อหาวิชาที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ สอดคล้องกับ วรณนา นาวิกรม (2548) กล่าวว่าผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านจำกัด ไม่ลึกซึ้ง จึงสอนได้เฉพาะศิลปะพื้นบ้านที่ตนเองมีความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับ นุฎล ชมพูนิจ (2548) กล่าวว่าเมื่อใดที่ผู้สอนใช้วิธีการสอนด้วยการอาศัยตำราเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้มีการวิเคราะห์ลงไปให้เห็นถึงวิวัฒนาการของศิลปะพื้นบ้านจริงๆ แล้วจะได้ประโยชน์น้อยและแคบ ปัจจุบันผู้สอนขาดการทำการศึกษาวิจัยขาดความรู้จริง ไม่แน่น ไม่ลึก ไม่กว้าง

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ให้ความสำคัญมากที่สุดเท่าๆกันได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจเกิดความรู้สึก เจตคติ สามารถสืบสานอนุรักษ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญเท่านั้นซึ่งขัดแย้งกับ บำรุง กลัดเจริญ ได้อธิบายความมุ่งหมายเฉพาะ (Specific Objectives) ของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านได้แก่ 1. ความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Domain) เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาทางสติปัญญา กล่าวคือ ให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบวิธี ความจริง ทฤษฎี หลักการ การคิดหาเหตุผล การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ตลอดจนรู้จักประเมินคุณค่าของสิ่งต่างๆ 2. ทักษะและความสามารถ (Psychomotor Domain) เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาทางกล้ามเนื้อหรือการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายในการปฏิบัติ ในเรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดทักษะจนมีความชำนาญจนถึงขั้นทำได้เป็นอัตโนมัติ 3. เจตคติและความซาบซึ้ง (Affective Domain) เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์โดยทั่วไป เช่น ความสนใจ กามองเห็นคุณค่า ความซาบซึ้ง ความชื่นชม และยอมรับนำไปประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนรู้จักทะนุบำรุงส่งเสริมและหวงแหนรักษาไว้ ขัดแย้งกับ อาคม วรจินดา

(2548) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้านถ้าเป็นสายทฤษฎีก็ควรอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นสายปฏิบัติก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี หมายความว่าไม่ว่าสายที่เน้นด้านใดทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องไปควบคู่กันโดยตลอดขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้สำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นภาคทฤษฎีนั้นสามารถแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์การเน้นความสำคัญคือ 1. ทฤษฎี 25% 2. ศึกษาวิวัฒนาการ 25% 3. พัฒนาการ 25% และ 4. ประยุกต์ 25% ตามลำดับ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นภาคปฏิบัตินั้นสามารถแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์การเน้นคือ 1. ประยุกต์ 25% 2. พัฒนาการ 25% 3. ศึกษาวิวัฒนาการ 25% และ 4. ทฤษฎี 25% ตามลำดับ ขัดแย้งกับ วิมลวรรณ ศตะกูระมะ(2548) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ควรมุ่งเน้นให้เกิดทักษะนำไปใช้มากกว่าความรู้ความเข้าใจ ด้านเนื้อหาวิชา ควรแยกเนื้อหาวิชาเป็นศิลปะพื้นบ้านของท้องถิ่นแต่ละภาคเช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ และเพิ่มเนื้อหาการพัฒนาไปใช้และการอนุรักษ์

เนื้อหา

1. ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่เน้นมากที่สุดได้แก่ คุณค่าทางศิลปะในงานศิลปะพื้นบ้าน สอดคล้องกับ อภัย นาคคง(2543) ได้อธิบายไว้ว่า งานหัตถศิลป์ทุกสาขาย่อมมีกำเนิดมาจากศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) ได้แก่ การที่ผู้คนในท้องถิ่นใช้วัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งอยู่ใกล้ตัวนำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งใช้สอย เพื่อแก้ปัญหาการดำรงชีวิตในท้องถิ่นและการสร้างขึ้นให้มีรูปร่างทรวดทรง ขนาด ตามรสนิยมที่เป็นสุนทรียรสของผู้คนในท้องถิ่นนั่นเอง งานหัตถศิลป์(Minor Art) คือสิ่งงดงามที่ทำด้วยมือ จึงมีความต่างอย่างมากกับงานหัตถกรรม(Handicraft) คือ การช่างที่ทำด้วยมือ แม้ว่าจะสร้างขึ้นด้วยวัสดุเดียวกันวิธีการเดียวกันและสนองความต้องการทางการใช้สอยอย่างเดียวกันก็ตาม โดยงานหัตถศิลป์จะต้องแสดงลักษณะประจำชาติอย่างชัดเจน มีคุณค่าด้านความงดงาม อย่างไรก็ตามงานหัตถศิลป์ทุกสาขาต่างก็มีที่มาลักษณะเดียวกัน คือเกิดจากระดับหมู่บ้าน ตำบล แล้วขยายขึ้นเป็นภูมิภาค กลายเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ของชาติในที่สุด การศึกษาเพื่อให้เข้าใจรากเหง้าที่มาของงานหัตถศิลป์ทุกสาขาเพื่อให้รู้ที่มา ความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถสืบทอดหรือพัฒนาได้ จำเป็นจะต้องศึกษาศิลปะพื้นบ้าน(Folk Art) ของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย โดยการไปสัมผัสของจริงในแหล่งวิชาจริงซึ่งจะทำให้เข้าใจได้สอดคล้องกับ มโน พิสุทธิรัตนานนท์ (2539) อธิบายว่า คุณค่าของงานศิลปะพื้นบ้าน ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวมันเอง เฉพาะแบบ เฉพาะชิ้นโดยเกี่ยวข้องกับคุณค่าด้านการใช้สอยและเป็นงานช่างฝีมือมากกว่าเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ การพิจารณาคุณค่าจึงหลากหลายดังนี้ (1) คุณค่าด้านการดำรงชีวิต หรือคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย(Function) (2) คุณค่าด้านความเชื่อและค่านิยม (3) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี (4) คุณค่าด้านความงาม (5) คุณค่าด้านความเห็นเอกลักษณ์ของ

ท้องถิ่นหรือชุมชน (6) คุณค่าอื่นๆ อาทิ คุณค่าในการส่งเสริมการท่องเที่ยว คุณค่าด้านการพาณิชย์ คุณค่าด้านอุตสาหกรรม สอดคล้องกับ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2541) กล่าวว่าศิลปะพื้นบ้านเป็นรากฐานของศิลปะประจำชาติ โดยที่เกิดจากการเลือกสรร รูปแบบ วิธีการ วัสดุ และเหตุผล ที่ต้องตาต้องใจคนส่วนรวมทั้งชาติจนเป็นที่ยอมรับเขาเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์แห่งชาติของตน การที่จะได้มาซึ่งรูปแบบและรสนิยมของศิลปะประจำชาติจะต้องอาศัยรูปแบบและรสนิยมของศิลปะจากคนใดคนหนึ่งหรือจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่สร้างสรรค์ศิลปะได้งดงามต้องตาต้องใจคนส่วนใหญ่ จนคนส่วนใหญ่เลือกและยอมรับเขาไว้ เป็นศิลปะของชาติเช่นเดียวกับดนตรีและนาฏศิลป์ การขับร้อง บรรเลง และการแสดงที่เป็นแบบฉบับแห่งชาติ ย่อมพัฒนามาจากการแสดงพื้นบ้านของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เมื่อได้รับความนิยม ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ขึ้นอย่างแท้จริงก็จะกลายเป็นดนตรีและนาฏศิลป์แห่งชาติไปในที่สุด ศิลปะพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตที่แท้จริงของประชาชน การสร้างสรรค์ศิลปะของมนุษย์ไม่ว่าจะสาขาใดๆ ก็ย่อมมีกำเนิดมาจากการสร้างสิ่งสนองความต้องการทางร่างกาย ทางอารมณ์ และทางสังคมของมนุษย์ การสร้างสรรค์สนองความต้องการเหล่านี้เมื่อเพิ่มความงามเข้าไปด้วยก็เป็นที่มาของศิลปะประยุกต์ วิจิตรศิลป์ และศาสนศิลป์ ซึ่งโดยธรรมชาติมนุษย์แต่ละชุมชนแต่ละสมัย แต่ละเผ่าพันธุ์ย่อมมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนาและสังคมที่แตกต่างกัน ต้องการการกิน อยู่ หลับนอน หรือการนั่ง นอน ยืน เดิน ที่แตกต่างกัน มนุษย์แต่ละคน แต่ละชุมชนแต่ละยุคสมัยจึงสร้างสรรค์เฉพาะสิ่งที่จำเป็นสำหรับตนเองและชุมชนของตนเองก่อน การสร้างสรรค์ในเบื้องต้นนี้คือ ศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับชีวิตที่แท้จริงของประชาชนเท่านั้น การศึกษาศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นการศึกษาวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้คนในแต่ละชุมชน จะเป็นเหตุผลให้เกิดความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อบนธรรมเนียมประเพณี ความฉลาดในการแก้ปัญหาโดยใช้วัสดุและเทคโนโลยีที่สืบทอดกันมา เข้าใจรสนิยมทางความงามอันเป็นการสะสมสุนทรีย์

2. ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่เน้นน้อยที่สุดได้แก่ ด้านความจำเป็นและความต้องการในด้านการตลาด ธุรกิจการค้า ขัดแย้งกับ อภัย นาคคง, (2543) ที่กล่าวว่านักศิลปะควรมีความรู้ในการพัฒนาระบบการผลิต และความเข้าใจเรื่องการตลาดและมีความทันสมัยพร้อมในการรับหรือดึงเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ด้วยเพราะด้านระบบการผลิตและการตลาดเป็นสิ่งที่นักศิลปะละเลยมาโดยตลอด นักศิลปะควรพัฒนาระบบการผลิตและมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดเพื่อสร้างอาชีพการงานของตนให้มีรายได้สม่ำเสมอให้เป็นอาชีพที่มั่นคงเช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ปรับตัวให้เป็นคนธรรมดา เป็นสมาชิกของสังคมและชุมชนเหมือนคนทั่วไป สอดคล้องกับ ประเสริฐ ศิลรัตน์(2548) ที่เสนอแนะว่าถ้าผู้เรียนมีความต้องการมองศิลปะพื้นบ้านในเชิงธุรกิจผู้สอนก็ควรสอนให้เห็นมุมมองในเชิงธุรกิจด้วย

วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าวิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นมากที่สุดได้แก่ ใช้วิธีสอนแบบวิเคราะห์และวิจารณ์ ซึ่งยังไม่เป็นวิธีการแรกที่เหมาะสมสำหรับวิชาศิลปะพื้นบ้าน เพราะก่อนจะทำการวิเคราะห์หรือวิจารณ์สิ่งใดควรทำการศึกษาอย่างถ่องแท้ก่อนนั่นคือการสัมผัสของจริง สถานที่จริงแล้วจึงค่อยวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งผลดังกล่าวขัดแย้งกับกับ อภัย นาคคง (2543) ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อให้เข้าใจรากเหง้าที่มาของงานหัตถศิลป์ทุกสาขาเพื่อให้รู้ที่มา ความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถสืบทอดหรือพัฒนาได้ จำเป็นจะต้องศึกษาศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) ของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย โดยการไปสัมผัสของจริงในแหล่งวิชาจริงซึ่งจะทำให้เข้าใจได้ ขัดแย้งกับ นุกุล ชมพูนิจ (2548) ที่กล่าวว่าวิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน ควรนำวิธีสอนที่ นำสมัยมาใช้ โดยยังคงเน้นจากของจริงและการศึกษาจากสถานที่จริง การพาไปทัศนศึกษาเป็นวิธี ที่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก นอกจากการให้ผู้เรียนได้ลงไปเก็บข้อมูลทำรายงานในพื้นที่จริง (Field Trip) จะได้ผลมากกว่าและน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดได้ผลที่สุดในเวลานี้ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาควร ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ไปศึกษาของจริงสัมผัสจริง รำภาพ วัดขนาดสเกลต่างๆ ดังนั้น การ วิเคราะห์และวิจารณ์ใดๆ จึงควรอยู่ในบริบทของสถานที่จริงหรือแหล่งความรู้ท้องถิ่นจริงๆ มากกว่าการวิเคราะห์โดยไม่มีประสบการณ์จริง ไม่เคยสัมผัสของจริง ซึ่งเป็นเพียงการคาดเดา เท่านั้น วิธีที่ดีที่สุดจึงควรเป็นการลงพื้นที่จริงมิใช่การวิเคราะห์โดยผ่านรูปภาพ สไลด์ หรือความ เข้าใจของผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของท้องถิ่นเพราะ นักวิชาการและนักวิชาการพื้นบ้านบางครั้งอาจเข้าใจไม่สอดคล้องกัน (ทวี บุรณเขตต์, 2548) ขัดแย้งกับความเห็นของประเสริฐ ศิลรัตน์ (2548) ที่กล่าวว่าวิชาศิลปะพื้นบ้านไม่ใช่วิชาที่จะเรียน จากตำราแต่เป็นวิชาที่ต้องเรียนจากท้องถิ่นหรือแหล่งผลิตศิลปะพื้นบ้านจริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อาจารย์ผู้สอนควรหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการมีความรู้ในด้านทักษะ ปฏิบัติให้มากกว่าที่เป็นในปัจจุบันเพื่อรองรับความสนใจของผู้เรียนและสร้างความศรัทธาต่อ ผู้เรียนในการเรียนด้านการปฏิบัติ
2. อาจารย์ผู้สอนควรทำการศึกษาวิจัยหาความรู้ใหม่ๆ ให้ มีทั้งแนวลึกและกว้าง ครอบคลุมทั่วประเทศมากกว่าในปัจจุบันที่มีความรู้จำกัด
3. อาจารย์ผู้สอนและสถาบันการศึกษาควรมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่นในการร่วมมือ ทางการศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่

4. ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มต้นที่แม่พิมพ์ ถ้าแม่พิมพ์ดี ผลงานก็จะดีตามไปด้วย อาจารย์ผู้สอนจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้วิชาศิลปะที่บ้านเป็นที่น่าสนใจของคนในยุคปัจจุบันได้

5. การแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้านนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงสามารถจะทำได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้านในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษาความคิดเห็นแนวทางความร่วมมือในการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้านระหว่างสถาบันในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาลงไปจนถึงระดับอนุบาลศึกษา

3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่บ้านตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาลงไปถึงอนุบาลศึกษา